

Bakgrunnsnotat for møte i Topplederforum for bærekraftsmålene 16. september 2022

Tema: Sysselsetting, kompetanse og inkludering

Bærekraftsmålenes sosiale dimensjon inneholder en rekke temaer som henger sammen. Mål 1 om å redusere fattigdom og mål 10 om mindre ulikhet gjelder globalt mer enn i Norge. Likevel er det også hos oss mennesker som har lite å rutte med, sammenliknet med gjennomsnittet for landet – og de er blitt flere de siste årene. Vi vet også at det er betydelige sosiale forskjeller i folks helse (mål 3) og at dette henger sammen med sosioøkonomiske forhold, ulike livsbetingelser og muligheter. God utdanning og riktig kompetanse (mål 4) er avgjørende for sysselsettingen. Vi ser nå at det er mangel på kompetent arbeidskraft i en rekke næringer, og både i offentlig og privat sektor.

Universelle ordninger som barnehage, skole og helsetjenester bidrar til å skape et mer inkluderende samfunn med mindre sosial ulikhet. Antall barn i familier med vedvarende lavinntekt har økt de siste 20 årene, og enkelte analyser tyder på at den sosiale mobiliteten blant gruppen med lavest inntekt er redusert over tid¹. Barn i lavinntektsfamilier har i gjennomsnittet dårligere oppvekstvilkår enn andre barn, og de har økt risiko for å falle utenfor arbeids- og samfunnslivet som voksne.

Innvandrere fra ikke-vestlige land utgjør en relativt høy andel av personer med lav sysselsettingsgrad og lav inntekt. De største byene har områder med høy konsentrasjon av grupper med store levekårutfordringer. Det øker risikoen for utenforskap og stiller ekstra store krav til kommunens tjenestetilbud. God integrering av nye borgere er nødvendig for at alle skal få brukt sine ressurser.

Arbeidsinntekter er en grunnleggende forutsetning for at folk kan leve gode og trygge liv. Tilknytningen til arbeidsmarkedet er den enkeltfaktoren som har størst betydning for inntekt, sosial ulikhet og helse. At mange arbeider og betaler skatt er dessuten avgjørende for de offentlige finansene. Flere i jobb gir høyere verdiskaping og lavere trygdeutgifter.

---

¹ Markussen, S. & Røed, K. (2019). "Economic Mobility Under Pressure", *Journal of the European Economic Association*, 18(4), s. 1844-1885

Utdanningssystemet skal gi muligheter til alle, samtidig som det skal levere den kompetansen som er nødvendig for næringslivet og for offentlig sektor. Næringslivet melder om kompetansemangel på en rekke områder, både innen teknologi og tjenester. I offentlig sektor vil arbeidskraftbehovet øke i takt med at befolkningen blir eldre.

Samtidig har vi i dag praktisk talt ingen registrert arbeidsløshet. Rundt 200 000 personer er registrert med nedsatt arbeidsevne i NAV. De telles ikke med i ledighetsstatistikken, men mange av dem har potensial for å gå ut i ordinært arbeid. De utgjør en arbeidskraftreserve som vil være viktig å mobilisere i dagens stramme arbeidsmarked.

Problemstillingen har en regional dimensjon. Det er i distriktene kompetansemangelen er størst og aldringen av befolkningen er kommet lengst. Fram til 2040 vil antallet personer over 80 år i distriktene nesten fordobles. Det gir ekstra utfordringer knyttet til å bemanne velferdstjenestene.

Samtidig er det en rekke store investeringsprosjekter flere steder i landet, som del av det grønne skiftet. For å realisere disse prosjektene kreves kompetent arbeidskraft – kompetanse som må hentes i regionen, fra andre regioner og fra utlandet. Enkelte næringer må også gradvis tilpasse seg nye rammebetingelser for sin virksomhet som følge av endringer i etterspørsel, teknologi og overgang til lavutslippssamfunn. Endringene stiller krav til kompetanse og omstillingsevne blant arbeidstakerne.

Topplederforum inviteres til å diskutere:

- Hvorfor øker ulikhetene i Norge, og hva kan gjøres for å snu utviklingen?
- Hva kan gjøres for å mobilisere dem som i dag ikke er i arbeidsstyrken?
- Hva skal til for at innvandrere skal komme raskere i arbeid?
- Hvordan kan utdanningssystemet bidra til å redusere sosiale ulikheter?
- Hva kan gjøres for at tilbudet av arbeidskraft bedre treffer etterspørselen fra offentlig sektor og næringslivet?
- Hvordan kan det legges til rette for kompetanseutvikling og omstilling for arbeidstakere i næringer som er særlig berørt av langsiktig lavutslippsutvikling globalt?
- Hvordan legge til rette for store industriprosjekter i områder med kompetansemangel?